

การศึกษาแผนใหม่

โดย

ดร. กมล เกาพิจิตร

อ.บ. ป.ม., M.A. Doctor of Education
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์

(บทความนี้จะช่วยให้ทราบถึงวิวัฒนาการของการศึกษา และ
หลักปฏิบัติของการศึกษาแผนใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา
ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น)

การเปลี่ยนแปลงและไม่อยู่นิ่ง เป็นลักษณะที่เห็นเด่นชัดใน
สถานการณ์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยทั่วไป สภาพของสังคมที่
เราเป็นสมาชิกอยู่ก็มีน้อยเหมือนกันคือไม่อยู่นิ่ง ย่อมผันแปรไปตาม
เหตุการณ์และกาลสมัย ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์
อุตสาหกรรม การประดิษฐ์คิดค้น การแข่งขันเพื่อดำรงชีวิตให้เป็นสุข
และมั่นคง สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เห็นตระหนักว่า เราจะอยู่นิ่งไม่ได้ แต่จะ
ต้องขวนขวายติดตามความผันแปรของสถานการณ์ โดยใกล้ชิด เพื่อจะ
ได้ดำเนินชีวิตของเราไปได้ด้วยดีและเป็นสุข โดยน้อยเดียวกับความ
เจริญก้าวหน้าในวิทยาการอื่น ๆ การศึกษาก็ได้เจริญแพร่หลายมาก
ขึ้น มนุษย์ได้พยายามคิดค้นหาวิถีทางที่จะปรับปรุงการศึกษาให้มี
ประสิทธิภาพสูงและมีคนประโยชน์แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ความคิด
เห็นที่มนุษย์มีขึ้นใหม่นี้ เป็นผลของการทดลองค้นคว้าหาความจริงว่า

การศึกษาคควรจะมีเนื้อแท้เป็นเช่นไร และการดำเนินงานการศึกษาควรจะเป็นไปสถานใด จึงจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้เต็มที่ โดยใช้เวลาแต่น้อย เบียดงำดั่งทงครุและนักเรียนเพียงส่วนน้อย ไม่เบียดงำทรัพย์ และเป็นไปใกล้ชิดเคียงกับธรรมชาติของเด็กและความเป็นจริงในชีวิตมากที่สุด

จากผลแห่งการค้นคว้าทดลองของนักการศึกษาทั้งในยุโรปและอเมริกา ทำให้เกิดความคิดเห็นใหม่ ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติงานทางการศึกษาขึ้น ความคิดเห็นเหล่านี้มีบัจจุบันมาแต่การปฏิบัติและการทดลองกับของจริง จึงเป็นความเห็นที่มีเหตุผลเชื่อถือได้และได้รวบรวมขึ้น เป็นหลักการของการศึกษาแผนใหม่ที่ได้อธิบาย และปรับปรุงหลักการการศึกษาแผนเก่าให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาแผนใหม่นี้มีชื่อเรียกว่า การศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressive Education)

การศึกษาแบบพิพัฒนาการเริ่มปรากฏในตอนต้นศตวรรษที่ ๒๐ โดยอาศัยมูลฐานจากทฤษฎี และหลักปฏิบัติ ของนักการศึกษาที่มีชื่อเสียง คือ Comenius, Rousseau, Pestalozzi และ Froebel นำมาทดลองปรับปรุงแก้ไขดัดแปลงให้เหมาะกับกาลสมัย นักการศึกษาแบบพิพัฒนาการ ๕๐๐ หน้า หน้าเกิดขึ้นใน สหรัฐอเมริกา และในยุโรปในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙ ในสหรัฐอเมริกาที่เมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ W.O. Francis Parker และศาสตราจารย์ John Dewey ต่างลงมือสอนด้วยตนเองตามหลักการศึกษาแผนใหม่ ส่วนในยุโรปมีนักการศึกษา ๓ ท่านที่เริ่มคิดขึ้นคือ Cecil Reddie ในประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๕ Heinan Diétz ในประเทศเยอรมนีเมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๘ Edmond

Demolins ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๘ ในสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งสมาคมการศึกษาแบบพัฒนาการ (Progressive Education Association) ขึ้น ส่วนในยุโรปก็มี New Education Fellowship ทำหน้าที่เผยแพร่หลักการและวิธีปฏิบัติของการศึกษาแผนใหม่ ปรัชญาความคิดของการศึกษาแบบพัฒนาการเห็นว่าการศึกษาแบบเก่าด้า-ส่งมัย ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่บุตรกุลธิดาได้ดีพอ จึงศึกษาหาวิธีใหม่ที่จะทำให้ โฉมหน้าของการศึกษา ทั้งการศึกษาที่รัฐบาลจัดและที่ราษฎรจัด นับตั้งแต่ขึ้นอนุบาลไปจนถึงชั้นมหาวิทยาลัย ได้เปลี่ยนแปลงรูปไปในทางที่ดี

อิทธิพลสำคัญที่นำไปเกิดการศึกษาแบบพัฒนาการขึ้น มีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. ความต้องการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากพัฒนาการทางสังคม กุศลภาวะกรรม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม อาทิ ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างบุคคลกับสังคมและวัฒนธรรม การคิดประดิษฐ์เครื่องจักรขึ้นใช้แทนแรงคน ความก้าวหน้าในการสื่อสารและคมนาคม การแบ่งปันโภคทรัพย์ของประเทศและการยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน การที่ประชาชนมีเวลาด่างเพิ่มมากขึ้น การส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิต การประสานความคิดเห็นทางวิทยาศาสตร์กับศาสนาและประเพณีปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๒. ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ เช่น ชีววิทยา จิตวิทยา สรีรวิทยา และจิตวิเคราะห์

ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ในระยะเวลา ๕๐ ปีที่ล่วงมา มีมากกว่า
ความเจริญที่เคยปรากฏมาในประวัติการของโลก วิทยาศาสตร์ได้
แปรโฉมของอุตสาหกรรมและภาวะต่าง ๆ ในชีวิตปัจจุบันโดยสิ้นเชิง

๓. กำเนิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการ
ส่งเสริมเอกภาพ แทนที่การปกครองโดยใช้อำนาจบาโทใหญ่และไม่
คำนึงถึงความคิดความสามารถของแต่ละบุคคล

๔. การเพิ่ม ความ เอาใจใส่ในเยาวชนว่า เป็นรากฐาน ความ
เจริญของประเทศชาติ สมควรได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นพลเมือง
ดีและจะได้อบรมอนุชนรุ่นหลังต่อไปด้วย

อาศัยอิทธิพลดังกล่าวเป็นมูลฐาน จึงทำให้เกิดหลักเกณฑ์
ความเชื่อและวิธีปฏิบัติของบรรดาผู้นำทางการศึกษาแบบพัฒนาการ
ซึ่งมีที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑. การศึกษาไม่ว่าในชั้นใดด้วยใดก็ตาม ควรเป็นความเจริญตาม
ธรรมชาติที่มีมูลฐานมาจากประสบการณ์ทั้งทางกายภาพ จิตภาพ
ศีลธรรมและสังคม จะต้องพึงเล็งเด็กว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และ
พิจารณาจัดการสอนให้เหมาะกับวัย สุขภาพ ความสนใจ และความ
สามารถของเด็กแต่ละคน

๒. การศึกษาที่ถูกต้องไม่ได้เกิดจากการกำหนดให้เด็กเรียน
ตามระเบียบข้อบังคับจากตำราหรือฟังคำบรรยาย แต่เกิดจากการ
ประกอบกิจกรรมที่เด็กอยากทำและได้ทำด้วยตนเอง หากปฏิบัติร่วม
กันเป็นหมู่คณะได้ก็ยิ่งดี

๓. ความสนใจเป็นแรงกระตุ้นที่เหมาะสม นำให้เกิดการกระทำทุกอย่าง การสอนจึงควรเริ่มต้นจากสิ่งที่เด็กสนใจ ไม่ใช่ใช้อำนาจบังคับ ชูเชิญ หรือใช้รางวัลเป็นเครื่องล่อ

๔. การศึกษาที่เกิดจากการให้เสรีภาพแก่เด็ก ในการคิดค้นคว้า ทดลอง เพื่อส่งเสริมความวิริมี และให้โอกาสเด็กได้ระบายความรู้ความสามารถที่มีอยู่ โดยเต็มที่

๕. กระบวนการศึกษาก็เช่นเดียวกับกระบวนการเจริญเติบโตของร่างกายและจิตใจ ย่อมจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยไป โดยอาศัยการทดลองค้นคว้าให้เหมาะสมกับกาลสมัยและอำนวยความสะดวกแก่เด็กมากที่สุด

สาระสำคัญของการศึกษาแผนใหม่ หรือการศึกษาแบบพัฒนาการ อาจกล่าวโดยละเอียด แยกแยะออกไปตามสาขาต่างๆ ของการศึกษาได้ดังนี้

๑. การศึกษาคือชีวิต เกี่ยวพันกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันยิ่งกว่าที่เป็นมาแล้วในอดีต หรือที่จะเป็นไปในอนาคต หากบุคคลสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ดีและเป็นสุขมากขึ้นเพียงใด ก็เท่ากับบุคคลนั้นได้เตรียมตัวเพื่ออนาคตได้ดีมากขึ้นเพียงนั้น

๒. การศึกษาควรมุ่งหมายส่งเสริมชีวิต และการครองชีพให้ดีขึ้น โดยเจริญรอยตามระบอบประชาธิปไตย

๓. การศึกษาควรอบรมให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง กระทำกิจด้วยตนเอง มีความคิดเห็นของตัวเอง และรู้จักเลือกทำอะไรดีและไม่ดี ควรทำและไม่ควรทำ

๔. การศึกษาไม่ใช่เป็นสิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว แต่ย่อมผันแปร อยู่เสมอ โดยนัยเดียวกัน หลักสูตรซึ่งเป็นอุปกรณ์ของการศึกษาก็ ย่อมจะต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยไป การสร้างหลักสูตรจึงเป็นงานที่ จะต้องกระทำกันอยู่เสมอ

๕. การสร้างหลักสูตรและประมวลการสอน ควรอาศัย ความร่วมมือ ของบุคคล หลายประเภท ที่สนใจใน ความเจริญ ก้าวหน้า ของเด็ก

๖. ทั้งหลักสูตร และประมวลการสอน จะต้องไม่วางไว้ตายตัว แต่จะต้อง ดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสม กับความ ต้องการ ของเด็กในวัย และชั้นต่าง ๆ และสภาพเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวี่วัน ทั้งนี้ ย่อมหมายความว่า ครู อาจารย์ นักการศึกษา และบุคคลทุกคนที่มี ส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรและประมวลการสอน จะต้องคอย พิจารณาตลอดอยู่เสมอดังสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลเกี่ยวพันถึงประสิทธิภาพ ของหลักสูตรและประมวลการสอน อาทิ สถานการณ์ของโลกและ สังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และความรู้ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นใหม่ ในวงการปรัชญา จิตวิทยา และวิธีการต่าง ๆ ในการศึกษา

๗. การแนะนำเด็กหรือการแนะนำแนวจะต้องถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ยิ่งอย่างหนึ่งในโครงการศึกษา ควรจะรวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ การสอน

๘. จิตวิทยาแผนใหม่ได้รับการสนับสนุนและปฏิบัติมากขึ้นใน วงการศึกษา จิตวิทยาแผนใหม่นี้มีความคิดเห็นว่า เมื่อบุคคลจะ

กระทำกิจการหรือแสดงปฏิภยอันใด ย่อมกระทำทั้งด้ว ความ
มุ่งหมายของการศึกษา จึงควรเพ่งเล็ง ส่งเสริม ให้ เด็กเจริญ ชัน ทั้งด้ว
หรือโดยทุกวิถีทาง ไม่ใช่เจริญแต่ในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น

๙. การวัดผลการศึกษาควรพิจารณาว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือ
เจริญชันตามความมุ่งหมายของตนมาแด้วมากน้อยเพียงใด

๑๐. การสอนและการเรียนจะต้องเพ่งเล็ง ถึงตัวเด็ก ผู้เรียน ยิง
กว่าตั้งชันใด จะต้องพิจารณาคณาณ์ใจ ความต้องการ ความ
สามารถและความรู้ของนักเรียน และเลือกเอาสิ่งที่เห็นว้าสำคัญและ
ดีงามมาใช้ในการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตชันได้เต็มที่และ
เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมด้วย

๑๑. การเรียนนั้นถือว้าเป็นการหาวิชาใหม่ ๆ ที่จะแสดงพฤติ-
กรรม ทำให้อุปนิสัยและวิธีที่อินทรีย์แสดงปฏิภยต่อสิ่งแวดล้อม
เปลี่ยนแปลงไป การเรียนไม่ใช่การรวบรวมแต่ความรู้ไว้ เพื่อจะ
ได้นำออกมาใช้ ได้ในเวลาต้องการเท่านั้น แต่เป็นการแก้ไขดัดแปลง
ความรู้และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นและเหมาะสมยิงชันกว่าเดิม

๑๒. บรรดาความรู้ต่าง ๆ จะเรียนได้รับผลเป็นอย่างดี หาก
ผู้เรียนเข้าใจความหมายและสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

๑๓. การศึกษาคควรคิดถึงลักษณะที่สำคัญในการครองชีพและ
หลักสูตรส่วนรวม ยิงกว่าที่จะคิดถึงแต่วิชาการและหลักสูตรส่วนย่อย

๑๔. การเรียนไม่ควรจะกระทำกันอย่างเข้มงวดพิถีพิถันในชัน

เรียน แต่ควรปล่อยให้เด็กได้เรียนรู้ไปเองทุกโอกาส จะเป็นในชั้นเรียน ในบริเวณโรงเรียน หรือนอกบริเวณโรงเรียนก็ตาม

๑๕. โรงเรียนจะต้องพยายามนำเอาทรัพยากร และสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมหรือสิ่งแวดล้อมมาใช้ช่วยเป็นอุปกรณ์การศึกษา และในโอกาสเดียวกัน ก็จะต้อง พยายามอบรมสั่งสอน เด็กให้รู้จัก ปรับปรุงสังคมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นด้วย

๑๖. โรงเรียนไม่ บังควร บังคับให้ครู ต้องดำเนินการสอน ตามหลักสูตรและประมวลการสอนทุกสิ่งทุกอย่าง หลักสูตรและประมวลการสอนควร ถือว่าเป็น เครื่องมือ เครื่องช่วย ซึ่ง ทาง การ ปฏิบัติ ให้ แก่ ครู อาจารย์ทราบไว้อย่างกว้างๆ เท่านั้น รายละเอียดและสาระแห่งการดำเนินการเรียน ควรเป็นหน้าที่ของครูและนักเรียนจะเป็นผู้พิจารณา

๑๗. นักเรียน ควร มี โอกาส ได้ มี ส่วน ใน การ เลือก สิ่ง ที่ จะ เรียน การวางโครงการเรียนและการวัดผลการเรียนของตน

๑๘. การเรียนแต่ก่อนที่อาศัยแต่แบบเรียนเป็นพื้นฐาน ควร เปลี่ยนใช้ อุปกรณ์ การ ศึกษา อย่าง อื่น ๆ บ้าง เช่น วิดีโอ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารใหม่ๆ ให้เด็กมีโอกาสดูไป เยี่ยม เยียน สถานที่ ต่าง ๆ ได้ ทำ การ ค้นคว้า และ พบ ประ ส น ท์ น ากั บ ครู และ บุ ค ค ล อื่น ภาย นอก โรงเรียน

๑๙. โรงเรียนและครูจะต้องฟัง ถึง ความ เจริญ แห่ง ส ม อ ง ของ เด็ก ใน วัย ต่าง ๆ ให้ มาก ยิ่ง ขึ้น เพื่อ ใช้ ช่วย ใน การ ส ราง หลักสูตร และ ประมวล การ ส ่อ น

๒๐. การเรียนไม่ควร มุ่งหน้าจะเรียน แต่ความจริง อย่างเดียว
แต่ควรเรียนรู้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในวงสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง
และวัฒนธรรมด้วย

๒๑. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรได้รับความเอาใจใส่
เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ

๒๒. การบริหารงานการศึกษา ควรจะเจริญรอยตามคติการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตย คือมีความเห็นอกเห็นใจและความ
เต็มใจที่จะช่วยเหลือกันและกัน เพื่อช่วยให้กิจการงานดำเนินไปด้วยดี
บังเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ปรารถนา.